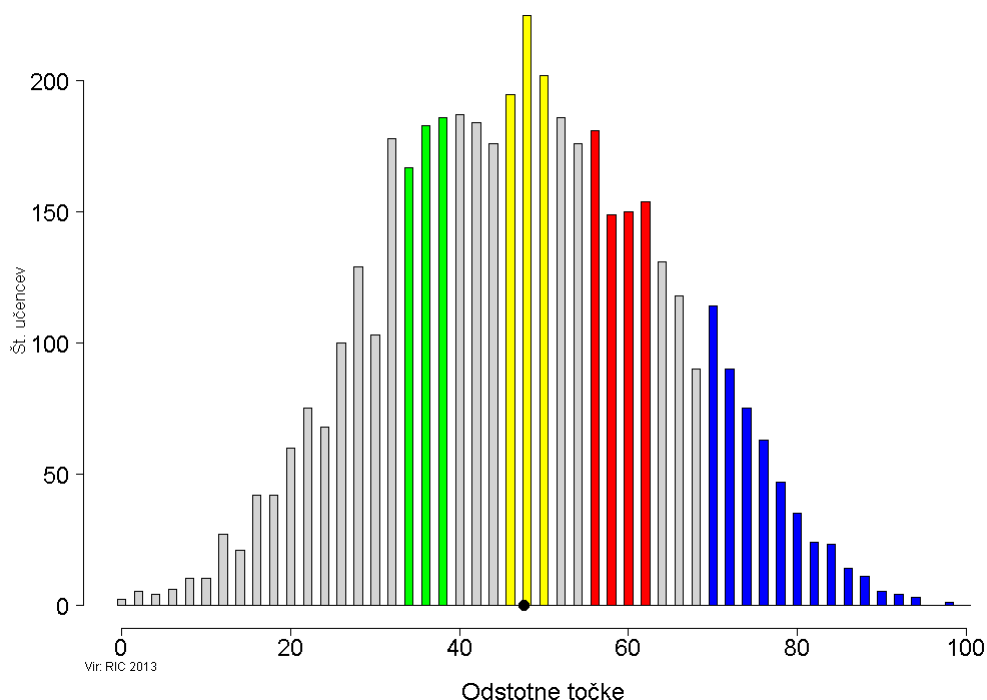

Predmetna komisija za zgodovino

Opisi dosežkov učencev 9. razreda pri NPZ-ju

Slika: Porazdelitev točk pri zgodovini, 3. obdobje

ZELENO OBMOČJE

Naloge:

2, 03.a, 06.a, 06.b, 07.b, 10.a, 15.a, 20.b.

Vsebine:

Prazgodovina (uporaba ognja), stari vek (stare pisave), srednji vek (Slovenci v zgodnjem srednjem veku, življenje v srednjeveških mestih), novi vek in novejša zgodovina (reformacija, Slovenci v Avstro-Ogrski), sodobna zgodovina (1. svetovna vojna, holokavst, kriza v Jugoslaviji).

Standardi znanja:

Naloge preverjajo 2 minimalna in 6 temeljnih standardov znanja.

Učenci znajo:

- ob sliki opisati postopek (**naloga 2**);
- med naštetimi pojmi izbrati pojem za staro egipčansko pisavo (**naloga 03.a**);
- med naštetimi letnicami izbrati čas nastanka Brižinskih spomenikov (**naloga 06.a**);
- razbrati odgovor iz besedila (**nalogi 06.b in 07.b**);
- navesti pomen Primoža Trubarja (**naloga 10.a**);
- med naštetimi letnicami izbrati čas trajanja 1. svetovne vojne (**naloga 15.a**);
- s preglednice razbrati podatek (**naloga 20.b**).

Učenci v zelenem območju znajo razbrati podatek neposredno iz nazornih virov (slika, preglednica) in med ponujenimi odgovori. Učenci poznajo osnovna zgodovinska dejstva.

Primer: **naloga 03.a**

RUMENO OBMOČJE

Naloge:

01.b, 05.a, 12.b, 14.b, 17.b.

Vsebine:

Uvod v zgodovino (časovni trak), stari vek (rimska civilizacija), novi vek in novejša zgodovina (barok in absolutizem, Slovenci v drugi polovici 19. stoletja), sodobna zgodovina (holokavst).

Standardi znanja:

Vse naloge preverjajo temeljne standarde znanja.

Učenci znajo:

- uporabiti podatke iz besedila in iz njih pravilno sklepati (**naloge 01.b, 05.a 12.b in 17.b**).
- z zgodovinskega zemljevida razbrati podatek (**naloga 14.b**);

Učenci v rumenem območju izkazujejo razumevanje besedila, ko odgovor ni neposredno zapisan oziroma je besedilo bolj kompleksno. Učenci znajo razbrati podatke tudi iz zemljevida.

Primer: **naloga 05.a**

RDEČE OBMOČJE

Naloge:

01.a, 05.b, 11.b, 11.c, 12.a, 14.c, 15.b, 16.a, 18.b.

Vsebine:

Uvod v zgodovino (časovni trak), stari vek (rimska civilizacija), novi vek in novejša zgodovina (nove oblike proizvodnje, barok in absolutizem, Slovenci v drugi polovici 19. stoletja), sodobna zgodovina (1. svetovna vojna, totalitarizem, Slovenci v času med 2. svetovno vojno).

Standardi znanja:

Vse naloge preverjajo temeljne standarde znanja.

Učenci znajo:

- določiti stoletje (**naloga 01.a**);
- uporabiti znanje v novi povezavi (**naloga 05.a**);
- razbrati odgovor iz besedila (**naloga 11.b**);
- primerjati besedili in izdelati sintezo med dvema zgodovinskima obdobjema (**naloga 11.c**);
- razbrati podatek iz zahtevnejšega besedila (**naloga 12.a**);
- z uporabo zemljevida izdelati sintezo med dvema zgodovinskima obdobjema (**naloga 14.c**);
- med naštetimi pojmi izbrati pravi politični sistem (**naloga 16.a**);
- z zemljevida razbrati podatek (**naloga 18.b**).

Učenci v rdečem območju se znajo orientirati v času in razbrati podatke iz kompleksnejših virov, te podatke uporabiti in primerjati ter izdelati sintezo različnih zgodovinskih obdobj.

Primer: **naloga 11.c**

MODRO OBMOČJE

Naloge:

03.b, 04.a, 06.c, 07.c, 8, 09.a, 09.b, 10.b, 12.c, 14.a, 16.c, 17.a, 17.c, 18.a, 18.c, 19.a, 20.a, 20.c.

Vsebine:

Stari vek (stare pisave, najstarejše civilizacije), srednji vek (Slovenci v zgodnjem srednjem veku, življenje v srednjeveških mestih, turški vpadi), novi vek in novejša zgodovina (odkritja, reformacija, barok in absolutizem, Slovenci v drugi polovici 19. stoletja), sodobna zgodovina (totalitarizem, holokavst, Slovenci med 2. svetovno vojno, svet po 2. svetovni vojni, Slovenci po 2. svetovni vojni).

Standardi znanja:

Vse naloge preverjajo temeljne standarde znanja.

Učenci znajo:

- primerjati pojava med dvema zgodovinskima obdobjema (naloge 03.b, 07.c, 09.b in 12.c);
- zapisati zgodovinsko dejstvo (naloge 04.a, 09.a, 14.a, 17.a, 18.a in 19.a);
- z uporabo navodil zapisati sintezo (naloge 06.3, 8 in 17.c);
- analizirati besedilo in izdelati sintezo (nalogi 10.b in 18.c);
- analizirati sliko in izdelati sintezo (naloga 16.c);
- analizirati karikaturu in izdelati sintezo (naloga 20.c);
- z uporabo preglednice zapisati manjkajoče podatke (naloga 20.a).

Učenci v modrem območju dobro poznajo zgodovinsko terminologijo in z uporabo zahtevnejših zgodovinskih virov izkazujejo znanje na višjih taksonomskih stopnjah.

Primer: naloga 20.a in 20.c

NAD MODRIM OBMOČJEM

Naloge:

04.b, 07.a, 11.a, 13.a, 13.b, 13.c, 15.c, 16.b, 19.b, 19.c.

Vsebine:

Stari vek (najstarejše civilizacije), srednji vek (življenje v srednjeveških mestih), novi vek in novejša zgodovina (nove oblike proizvodnje, leto revolucij), sodobna zgodovina (1. svetovna vojna, totalitarizem, svet po 2. svetovni vojni).

Standardi znanja:

Eno vprašanje preverja minimalni standard znanja, vsa preostala vprašanja pa temeljne standarde znanja.

Učenci ne znajo:

- razbrati podatka iz diagrama (naloga 04.b);
- zapisati določenih zgodovinskih pojmov (naloge 07.a, 11.a in 13.a);
- razbrati podatka z zemljevida (naloga 13.b);
- primerjati podatkov iz besedila in z zemljevida (naloga 13.c);
- izdelati sinteze z enim samim dejstvom (nalogi 15.c in 16.b);
- natančno opazovati slike (nalogi 19.b in 19.c).

Večina nalog, uvrščenih nad modro območje, preverja znanje iz politične zgodovine 19. in 20. stoletja, snov, ki je časovno oddaljena ali pa se obravnava proti koncu šolskega leta (manj utrjena snov). Učenci so tudi manj uspešni, kadar navodila in reševanje naloge zahtevajo izredno natančnost.

Primer: naloga 19.b in 19.c

Preglednica: Specifikacijska tabela, zgodovina, 3. obdobje

Naloge	Točke	Vsebine	Cilji – učenec	Standardi znanja	Takson. stopnje	Razredi	Območja	
1	01.a	1	Uvod v zgodovino	Ob časovnem traku zna določiti časovne enote.	T	II	6	Rdeče
	01.b	1	Uvod v zgodovino	Ob časovnem traku zna določiti časovne enote.	T	II	6	Rumeno
2		1	Prazgodovino	Ugotavlja pomen odkritja ognja.	T	II	7	Zeleno
3	03.a	1	Stari vek	Pozna pomen izuma pisave.	T	I	7	Zeleno
	03.b	1	Stari vek	Pozna pomen izuma pisave.	T	III	7	Modro
4	04.a	1	Stari vek	Opiše pogoje za nastanek prvih visokih kultur.	T	I	7	Modro
	04.b	1	Stari vek	Opiše pogoje za nastanek prvih visokih kultur.	T	II	7	Nad modrim
5	05.a	1	Stari vek	Spoznava značilnosti rimske arhitekture.	T	II	7	Rumeno
	05.b	1	Stari vek	Spoznava značilnosti rimske arhitekture.	T	II	7	Rdeče
6	06.a	1	Srednji vek	Spoznava kulturne spomenike.	T	I	7	Zeleno
	06.b	1	Srednji vek	Spoznava kulturne spomenike.	T	II	7	Zeleno
	06.c	1	Srednji vek	Spoznava kulturne spomenike.	T	III	7	Modro
7.	07.a	1	Srednji vek	Opiše nastanek in razvoj srednjeveških mest in življenje meščanov.	T	I	7	Nad modrim
	07.b	1	Srednji vek	Opiše nastanek in razvoj srednjeveških mest in življenje meščanov.	T	II	7	Zeleno
	07.c	1	Srednji vek	Opiše nastanek in razvoj srednjeveških mest in življenje meščanov.	T	III	7	Modro
8		1	Srednji vek	Spoznava življenje in organizacijo obrambe v času turških vpadov na Slovenskem.	T	II	7	Modro
9	09.a	1	Novi vek in novejša zgodovina	Pozna vzroke, ki so pripeljali do odkritja čezmorskih dežel.	T	I	8	Modro
	09.b	1	Novi vek in novejša zgodovina	Pozna vzroke, ki so pripeljali do odkritja čezmorskih dežel.	T	III	8	Modro
10	10.a	1	Novi vek in novejša zgodovina	Spozna slovenske reformatorje in njihova dela.	M	I	8	Zeleno
	10.b	1	Novi vek in novejša zgodovina	Ovrednoti pomen reformacije za slovenski kulturni in narodni razvoj.	T	III	8	Modro
11	11.a	1	Novi vek in novejša zgodovina	Opiše nove oblike proizvodnje.	M	I	8	Nad modrim
	11.b	1	Novi vek in novejša zgodovina	Opiše spremembe v načinu življenja od 16.–18. stoletja.	T	II	8	Rdeče
	11.c	1	Novi vek in novejša zgodovina	Opiše spremembe v načinu življenja od 16.–18. stoletja.	T	III	8	Rdeče

12	12.a	1	Novi vek in novejša zgodovina	Seznanja se z značilnostmi baroka.	T	II	8	Rdeče
	12.b	1	Novi vek in novejša zgodovina	Seznanja se z značilnostmi baroka.	T	II	8	Rumeno
	12.c	1	Novi vek in novejša zgodovina	Seznanja se z značilnostmi baroka.	T	III	8	Modro
13	13.a	1	Novi vek in novejša zgodovina	Pozna vzroke revolucij v letu 1848.	T	I	8	Nad modrim
	13.b	1	Novi vek in novejša zgodovina	Pozna vzroke revolucij v letu 1848.	T	II	8	Nad modrim
	13.c	1	Novi vek in novejša zgodovina	Pojasni zahteve narodnega programa Zedinjene Slovenije.	T	III	8	Nad modrim
14	14.a	1	Novi vek in novejša zgodovina	Ob ilustrativnem gradivu opiše kulturni razvoj na Slovenskem.	T	I	8	Modro
	14.b	1	Novi vek in novejša zgodovina	Ob ilustrativnem gradivu opiše kulturni razvoj na Slovenskem.	T	II	8	Rumeno
	14.c	1	Novi vek in novejša zgodovina	Ob ilustrativnem gradivu opiše kulturni razvoj na Slovenskem.	T	III	8	Rdeče
15	15.a	1	Sodobna zgodovina	Navede glavne vzroke in povod za prvo svetovno vojno.	M	I	9	Zeleno
	15.b	1	Sodobna zgodovina	Ob virih spozna vpliv vojne na življenje ljudi.	T	II	9	Rdeče
	15.c	1	Sodobna zgodovina	Ob virih spozna vpliv vojne na življenje ljudi.	T	III	9	Nad modrim
16	16.a	1	Sodobna zgodovina	Ob slikovnem gradivu in virih opiše velike človeške stiske ljudi v totalitarnih sistemih ter obračunavanje z nasprotniki.	T	I	9	Rdeče
	16.b	1	Sodobna zgodovina	Ob slikovnem gradivu in virih opiše velike človeške stiske ljudi v totalitarnih sistemih ter obračunavanje z nasprotniki.	T	II	9	Nad modrim
	16.c	1	Sodobna zgodovina	Ob slikovnem gradivu in virih opiše velike človeške stiske ljudi v totalitarnih sistemih ter obračunavanje z nasprotniki.	T	III	9	Modro
17	17.a	1	Sodobna zgodovina	Opiše značilnosti in posledice totalne vojne.	T	I	9	Modro
	17.b	1	Sodobna zgodovina	Opiše značilnosti in posledice totalne vojne.	T	II	9	Rumeno
	17.c	1	Sodobna zgodovina	Opiše značilnosti in posledice totalne vojne.	T	III	9	Modro
18	18.a	1	Sodobna zgodovina	Opiše razdelitev Slovenije med okupatorje.	T	I	9	Modro
	18.b	1	Sodobna zgodovina	Opiše razdelitev Slovenije med okupatorje.	T	II	9	Rdeče
	18.c	1	Sodobna zgodovina	Opiše razdelitev Slovenije med okupatorje.	T	III	9	Modro
19	19.a	1	Sodobna zgodovina	Pozna vlogo OZN.	T	I	9	Modro
	19.b	1	Sodobna zgodovina	Navede cilje gospodarskega povezovanja na zahodu.	T	II	9	Nad modrim
	19.c	1	Sodobna zgodovina	Navede cilje gospodarskega povezovanja na zahodu.	T	III	9	Nad modrim

20	20.a	1	Sodobna zgodovina	Pozna glavne vzroke za razpad Jugoslavije.	T	I	9	Modro
	20.b	1	Sodobna zgodovina	Pozna glavne vzroke za razpad Jugoslavije.	T	II	9	Zeleno
	20.c	1	Sodobna zgodovina	Pozna glavne vzroke za razpad Jugoslavije.	T	III	9	Modro

LEGENDA:

Naloge: zapisana oznaka vsakega vprašanja/dela naloge/naloge; povzeto po preizkusu znanja, *Navodilih za vrednotenje* in programu za e-vrednotenje

Točke: zapisano maksimalno število točk vprašanja/dela naloge/naloge

Vsebine/Cilji – učenec: zapisana vsebina/cilj, ki ga preverja vprašanje/del naloge/naloga; povzeto po *Učnem načrtu*

Standardi znanja: zapisan standard znanja, ki ga preverja vprašanje/del naloge/naloga; M – minimalni, T – temeljni; povzeto po *Učnem načrtu*

Taksonomske stopnje (po Bloomu): zapisana taksonomska stopnja vprašanja/dela naloge/naloge; I – znanje in prepoznavanje, II – razumevanje in uporaba, III – analiza in sinteza ter vrednotenje

Razred: zapisan razred, v katerem se obravnava cilj, ki ga preverja vprašanje/del naloge/naloga; povzeto po *Učnem načrtu*

Območje: zapisno območje, v katerega se je uvrstilo vprašanje/del naloge/naloga; povzeto po *Opisih dosežkov učencev 9. razreda pri NPZ-ju iz zgodovine*

Uvod v zgodovino

1. Preberi besedilo in reši nalogo.

Rimski vojskovodja in državnik Gaj Julij Cezar je bil rojen leta 100 pred Kristusom, umrl pa je leta 44 pred Kristusom.

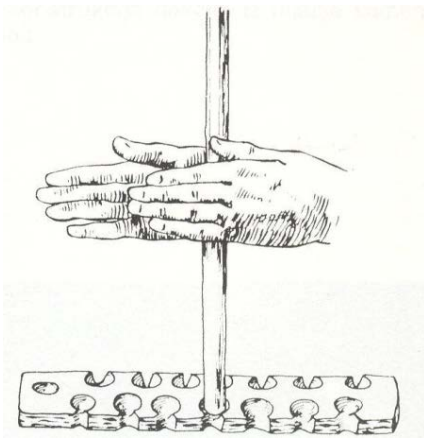
- a) V katerem stoletju je živel Gaj Julij Cezar?
Odgovor napiši na črto.

- b) Koliko je bil star Gaj Julij Cezar, ko je umrl?
Odgovor napiši na črto.

(2 točki)

Prazgodovina

2. Oglej si sliko 1 in reši nalogo.

Slika 1

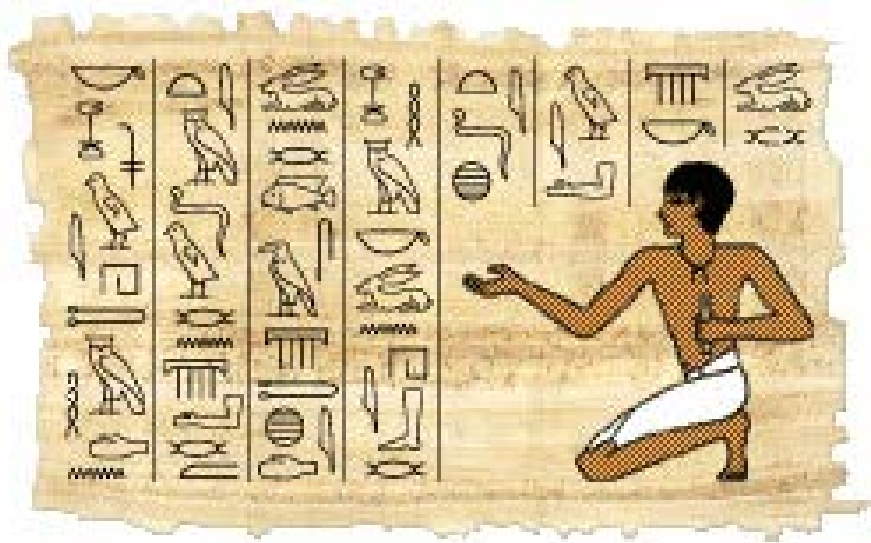
(Vir: O. Janša - Zorn, Stari in srednji vek, Zgodovina za 6. razred osnovne šole, DZS, Ljubljana 1994.)

Opiši, kako so v prazgodovini ljudje zanetili ogenj.
Odgovor zapiši na črte.

(1 točka)

Stari vek

3. Oglej si sliko 2 in reši nalogo.

Slika 2

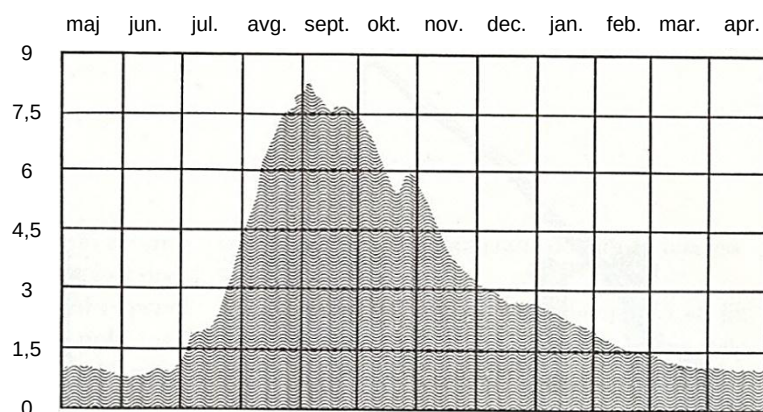
(Vir: <http://www.google.si/imgres?q>. Pridobljeno 6. 4. 2012.)

- a) Kako imenujemo staro egipčansko pisavo?
Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.
- A Klinopis.
 - B Hieroglifi.
 - C Alfabet.
 - D Linearna B pisava.
- b) Zakaj se je bilo težje naučiti stare egipčanske pisave, kakor se je abecede danes?
Odgovor napiši na črte.

(2 točki)

4. a) Zakaj imenujemo Egipt tudi Nilov dar?
Odgovor napiši na črte.

- b) Oglej si diagram vodostaja reke Nil na sliki 3 in odgovori na vprašanje.

Slika 3

(Vir: L. Asson, LIFE o kulturah, Egipt, Mladinska knjiga, Ljubljana 1973.)

Na podlagi diagrama ugotovi, katere mesece Egipčani zagotovo niso mogli obdelovati polj.

Odgovor napiši na črto.

(2 točki)

5. a) Rimljani so postavljali ob cestah miljnike. Milja je rimska dolžinska enota, ki je merila tisoč dvojnih korakov. Razloži, zakaj so uporabljali miljnike.
Odgovor napiši na črte.

- b) Razloži, kaj takšen predmet, kakor je miljnik, pove zgodovinarju o rimskem cestnem omrežju.
Odgovor napiši na črte.

(2 točki)

Srednji vek

6. a) V kateri čas srednjega veka uvrščamo Brižinske spomenike?
Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.
- A V čas okoli leta 850.
 - B V čas okoli leta 1000.
 - C V čas okoli leta 1200.
 - D V čas okoli leta 1350.

Preberi besedilo in odgovori na vprašanji.

Brižinski spomeniki:

Če bi naš ded ne grešil, bi večno živel, ne bi se staral in ne bi nikoli imel skrbi, tudi ne nesrečnega telesa, marveč bi večno živel. Ko pa je bil po hudičevi zavisti pregnan od božje slave, so na človeški rod prišle bolečine, žalosti, bolezni in navsezadnje smrt. Vendar pa, bratje, spomnimo se, da se imenujemo tudi božji sinovi. Zato opustimo ta mrzka dela, ki so hudičeva dela, kakor malikovanje, obrekovanje brata, tatvina, uboj, poltenost, nespoštovanje priseg, ki jih prelamljamo. /.../

(Vir: Brižinski spomeniki – odlomek – Osmo berilo, Mladinska knjiga, Ljubljana 1987.)

- b) Kaj je po mnenju pisca privedlo do tega, da so ljudi doletele bolečine, žalost, bolezen in smrt?
Odgovor napiši na črto.

- c) Bogoslužje je potekalo v latinskem jeziku, besedilo Brižinskih spomenikov pa je zapisano v slovanskem jeziku. Razloži, zakaj se je misijonarjem zdelo potrebno uporabiti slovanski jezik.
Odgovor napiši na črte.

(3 točke)

7. Preberi besedilo in reši nalogo.

Kdorkoli bi načrtno podtaknil ogenj v kakšno hišo v mestu Trst, mora biti sežgan, tako da umre. Če bi kdo v tržaškem okolišu zunaj ožjega mesta zažgal hišo, ki naj bi bila po javni oceni vredna 50 ali več liber, mora biti sežgan, kot rečeno.

(Vir: O. Janša - Zorn, D. Mihelič, Koraki v času, Stari in srednji vek, DZS, Ljubljana 2001.)

- a) Kako imenujemo dokument, ki je urejal življenje v srednjeveškem mestu?
Odgovor napiši na črto.

- b) Iz besedila razberi, za katero dejanje je bila v srednjeveškem mestu določena smrtna kazen.
Odgovor napiši na črto.

- c) Ob poznavanju načina gradnje srednjeveških mest pojasni, zakaj se v sodobnih mestih bolj uspešno spopadamo z ognjem, kakor pa so se v srednjeveških.
Odgovor napiši na črte.

(3 točke)

8. Oglej si sliko 4 in reši nalogo.

Slika 4: Hrastovlje – taborska cerkev, 15. stoletje

Pred turškimi vpadi so se fevdalci zatekli za obzidja svojih gradov, meščani za obzidja mest, kmetje pa samo za obzidja okoli cerkva. Razloži, zakaj so bili s turškimi vpadi bolj ogroženi kmetje kakor meščani in fevdalci.
Odgovor zapiši na črte.

(1 točka)

Novi vek in novejša zgodovina

9. a) Na črto napiši ime dežele, do katere so Evropejci v 15. stoletju skušali najti nove dostope.

- b) Oglej si slike 5 in 6 in odgovori na vprašanje.

Slika 5: Ladja Vikingov

(Vir slike 5: <http://openparkdeveloper.com/mybb/printthread.php?tid=2707>. Pridobljeno: 24. 1. 2013.)

(Vir slike 6: <http://www.historicships.com/TALLSHIPS/Latina/SantaMaria/Santa%20Maria%20al22411.htm>. Pridobljeno: 24. 1. 2013.)

Slika 6: Ladja Krištofa Kolumba

Primerjaj opremo ladij na slikah 5 in 6. Utemelji, zakaj srednjeveška ladijska tehnika ni omogočala dolgih pomorskih potovanj. Odgovor napiši na črte.

(2 točki)

10. a) Na črti napiši, zakaj imenujemo Trubarja očeta slovenske knjige.

b) Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

Primož Trubar o posameznikih, ki so prestopili iz protestantizma nazaj v katoliško veroizpoved:

»Tako se je tudi zgodilo tem, ki so od strahu zaradi premoženja od prave vere odstopili, zatajili in vernim sovražni postali: Škofic si je vrat zlomil, Stamicer je hotel iz škafo vodo piti, pa je tam dol padel in zdajci umrl, Dragolič je vpijoč nor in v obupovanju konec vzel.«

Povzeto in v sodobno slovenščino prepisano po:
Primož Trubar: Noviga testamenta poslednji dejl, 1577

(Vir: M. Glavan, Trubarjev album: romanje s Trubarjem, Mladinska knjiga, Ljubljana 2008.)

Iz besedila razberi, kakšen je bil odnos do ljudi druge vere v 16. stoletju. Svoj odgovor utemelji in ga napiši na črte.

(2 točki)

11. a) Imenuj nova načina proizvodnje, ki sta se razvila v Evropi med 16. in 18. stoletjem. Odgovor napiši na črti.

Preberi besedili 1 in 2 in odgovori na vprašanji.

Besedilo 1

Mesto Hamburg, leto 1375: podkovni kovači pozimi prenehajo z dejavnostjo, »ko se dan umakne noči«.

Besedilo 2

Angleški pisec, 1680: »Dandanes se rokodelci in tisti, ki imajo kakršenkoli naporen posel na tem svetu, silijo k slabi navadi, da pri svojem delu obsedijo pozno v noč.«

(Vir besedil 1 in 2: A. R. Erich, Ob zatonu dneva: noč v minulih časih, Studia humanitatis, Ljubljana 2010.)

- b) Iz besedila 1 ugotovi, katero naravno dogajanje je v srednjem veku določalo dolžino delovnega dneva. Odgovor napiši na črto.

- c) Primerjaj besedili 1 in 2 in ugotovi, kateri opis bolj ustreza delovnim navadam v današnjem času. Svoj odgovor utemelji in ga napiši na črte.

(3 točke)

12. Preberi besedilo in reši nalogo.

Janez Vajkard Valvasor: Slava vojvodine Kranjske, 1689:

»Človek bi se čudil in komaj verjel, da pošilja Kranjska vsako leto toliko vojakov pod zastavo in se tako iznebi obilice ljudstva. /.../ Dežela ima ljudstva na pretek in povsod, na najvišjem, najbolj strmem in čisto kamenitem gorovju je vse naseljeno, da celo na Krasu, kjer vidiš samo golo kamenje, tako vzklije in zraste tu več otrok kot sadežev.«

(Vir: Janez Vajkard Valvasor, Slava vojvodine Kranjske, Izbrana poglavja, Mladinska knjiga, Ljubljana 1984.)

- a) Zakaj kljub visoki rodnosti po Valvasorjevem mnenju dežela ni bila prenaseljena? Odgovor napiši na črti.

- b) Na kateri problem opozarja Valvasor v zadnjem stavku besedila? Odgovor napiši na črto.

- c) Razmisli, ali bi Valvasorjeva ugotovitev o rasti števila otrok na Slovenskem veljala tudi danes. Svoj odgovor utemelji in ga napiši na črte.

(3 točke)

13. a) Kako imenujemo obdobje v Avstriji med letoma 1815 in 1848?
Odgovor napiši na črto.

- b) Oglej si zemljevid na sliki 1 na barvni prilogi in odgovori na vprašanje.

Iz zemljevida na sliki 1 na barvni prilogi razberi, kateri narod je avstrijskemu dvoru povzročal največ vojaških težav v letu 1848, tako da mu je pri zatiranju upora morala pomagati tudi ruska vojska.

Odgovor napiši na črto.

- c) Preberi besedilo in si oglej zemljevid na sliki 1 na barvni prilogi ter odgovori na vprašanje.

Letak slovenskih študentov in izobražencev na Dunaju, 1848:

Kaj bomo Slovenci cesarja prosili?

1. Da politiško razkrojeni narod Slovincov na Kranjskim, Štajerskim, Primorskim in Koroškim kakor eden narod, se tudi v eno kraljestvo z imenom Slovenija sklene, in da ima za-se svoj zbor.
2. Da ima Slovenski jezik v tem Slovenskim kraljestvu popolnoma tiste pravice, katere ima nemški jezik v nemških, in laški v laških deželah; da tedaj Slovenski jezik v šole in kanclije vpeljemo, kadar hočemo, in kakor hočemo.

(Vir: M. Rode, Koraki v času, Novi vek, Gradivo za učitelje, DZS, Ljubljana 2002.)

Primerjaj zemljevid na sliki 1 na barvni prilogi in besedilo. Ugotovi razliko v načinu delovanja Slovencev in v načinu delovanja drugih večjih narodov habsburške monarhije v revolucionarnem letu 1848.

Odgovor napiši na črte.

(3 točke)

14. a) Na črti napiši, kaj označuje izraz germanizacija v Avstriji v 19. stoletju.

Oglej si zemljevid na sliki 2 na barvni prilogi in odgovori na vprašanji.

b) Iz zemljevida na sliki 2 na barvni prilogi razberi, katere vrste srednjih šol so pred razpadom Avstro-Ogrske prevladovali na Slovenskem v večjih krajih, katere vrste šol pa v manjših krajih.
Odgovor napiši na črti.

c) Z uporabo zemljevida na sliki 2 na barvni prilogi razloži, zakaj je dostop do srednješolske izobrazbe danes lažji, kakor je bil na Slovenskem v začetku 20. stoletja.
Odgovor napiši na črte.

(3 točke)

Sodobna zgodovina

15. a) Od kdaj do kdaj je trajala prva svetovna vojna? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A 1911–1912
- B 1914–1918
- C 1936–1939
- D 1939–1945

b) Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

»Vpoklican sem bil 1. 8. 1914 k 3. poljskemu topničarskemu polku v Celovec. Prvega novembra smo odšli v Galicijo in 14. 11. sem bil prvič v boju. Od našega topa sta bila takoj dva topničarja mrtva. Nato smo 4 dni ponoči in podnevi bežali. Rusi so nam bili neprestano za petami. Godilo se nam je slabo. Veliko konj smo morali ustreliti, ker so opešali.«

Pripoved Janeza Škrjanca

(Vir: A. N. Kern et al., Naše stoletje, Zgodovina za 8. razred osnovne šole, Modrijan, Ljubljana 1997.)

Razloži uspešnost bojevanja enote, kateri je pripadal pripovedovalec.
Odgovor napiši na črti.

c) Navedi eno skupino ljudi, ki je bila vpletena v boje druge svetovne vojne, v boje prve svetovne vojne pa skorajda ne.
Odgovor napiši na črto.

(3 točke)

16. a) Kako danes označujemo politični sistem, ki so ga po oktobrski revoluciji vpeljali v nekdanjem ruskem cesarstvu? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Demokracija.
- B Ustavna monarhija.
- C Komunizem.
- D Parlamentarna monarhija.

Oglej si fotografiji na slikah 7 in 8 in odgovori na vprašanji.

Slika 7

Slika 8

(Vir slik 7 in 8: D. Šehić, D. Šehić, Atlas svetovne zgodovine 20. in 21. stoletja, Dnevnik, Ljubljana 2006.)

b) Obe sliki prikazujeta isti dogodek iz časa po oktobrski revoluciji. Na sliki 8 manjka ena oseba s slike 7. Razloži, zakaj so politične oblasti pogosto popravljale slike na prikazani način.
Odgovor napiši na črti.

c) Na katero značilnost političnega sistema opozarjata sliki 7 in 8?
Odgovor napiši na črto.

(3 točke)

17. Preberi besedilo in reši nalogo.

Usoda Judov med drugo svetovno vojno

Za uničenje določene Jude /.../ vodimo kolikor mogoče mirno h krematorijem. V slačilnici jim tam zaposleni zaporniki posebne komande povedo v njihovem jeziku, da so prišli v kopalnico in da bodo izpuščeni, zato naj obleke lepo zložijo in si predvsem zapomnijo svoj prostor, da bodo po izpustitvi hitro našli svoje stvari. /.../ Po odložitvi oblek gredo Judje v plinsko celico, ki je opremljena s prhami in vodovodno napeljavo in je v vsem videti kot kopalnica. Najprej pridejo ženske in otroci, potem moški. Vse se dogaja vedno skoraj čisto mirno, kajti tiste, ki se bojijo ali pa morda slutijo usodo, pomirjajo zaporniki posebne komande. Ti zaporniki in en esesovec tudi ostanejo v celici do zadnjega trenutka.

(Vir: Kronika človeštva, Mladinska knjiga, Ljubljana 1995.)

- a) Kako se strokovno imenuje usoda Judov v času druge svetovne vojne?
Odgovor napiši na črto.

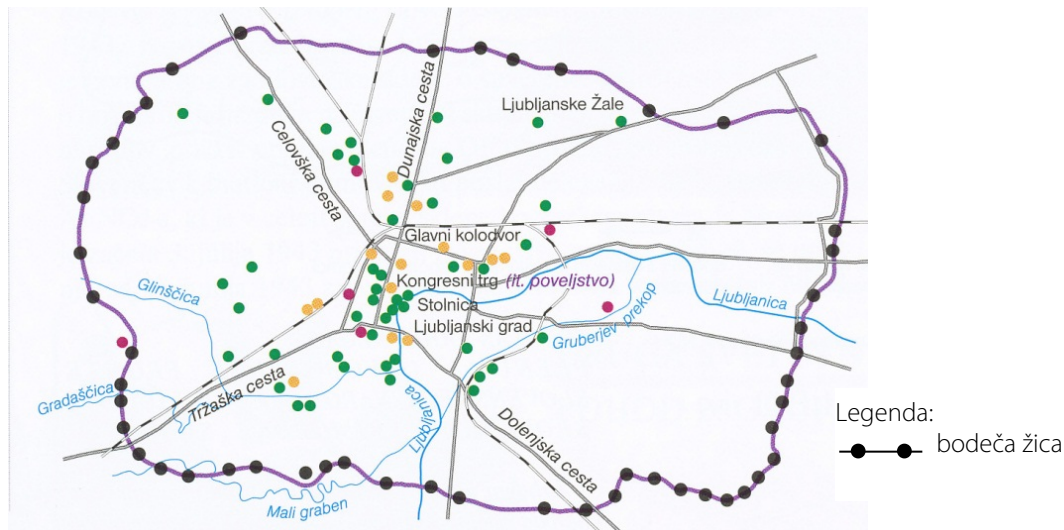
- b) S kakšnimi ukrepi so v taboriščih dosegli mirnost zapornikov?
Navedi en primer in ga zapiši na črte.

- c) Koncentracijskim taboriščem so rekli tudi »tovarne smrti«. S poznavanjem postopkov v taboriščih in z uporabo besedila utemelji to poimenovanje.
Odgovor napiši na črte.

(3 točke)

18. a) Pod čigavo okupacijo se je znašla Ljubljana med letoma 1941 in 1943?
Odgovor napiši na črto.

Oglej si zemljevid na sliki 9, preberi besedilo in odgovori na vprašanja.

Slika 9: Zemljevid Ljubljane

(Vir: D. Šehić, D. Šehić, Atlas svetovne zgodovine 20. in 21. stoletja, Dnevnik, Ljubljana 2006.)

Radio OF

/.../ Bile so tri škatle, na dveh straneh odprte, izdelane s preprostimi sredstvi in precej grobo. /.../ Zato je dal Hari kmalu izdelati tri lesene škatle, v katere smo oddajnik varno zaprli. Tudi za prenašanje je bilo tako bolje, ker ni bilo nevarnosti, da bi se kaj pokvarilo, ko smo v dve aktovki stlačeni oddajnik prenašali po Ljubljani. /.../

Inženir Milan Osredkar o radiu Osvobodilne fronte

(Vir: Š. Zadnik, I. Križnar, Zgodovinska čitanka za osmi razred osnovnih šol, DZS, Ljubljana 1983.)

- b) Kakšno usodo je doživela Ljubljana med drugo svetovno vojno? Pomagaj si s sliko 9. Odgovor napiši na črto.

- c) Z uporabo besedila razloži, s katerim problemom se je soočalo odporniško gibanje v Ljubljani med drugo svetovno vojno. Odgovor napiši na črte.

(3 točke)

19. a) Na črto napiši ime organizacije, ki je bila ustanovljena oktobra 1945 in naj bi skrbela za svetovni mir.

Oglej si sliko 10 in odgovori na vprašanja.

Slika 10: Sovjetska karikatura, 1947

(Vir: B. Lewis, Smeh in kladivo: o režimih, ki so pocrkali od smeha, Ciceron, Mengeš 2010.)

- b) Z uporabo karikature na sliki 10 imenuj pomoč, ki so jo ZDA po vojni omogočile porušeni Evropi.
Odgovor napiši na črto.

- c) Razloži, na kakšno dvoličnost je sovjetski karikaturist opozarjal svoje bralstvo.
Odgovor napiši na črte.

(3 točke)

20. Oglej si preglednico 1 in reši nalogo.

Preglednica 1: Delitev sredstev sklada federacije za razvoj manj razvitih republik in Kosova v letih 1971–1984 za časa druge Jugoslavije

Prejemniki	1971–1975	1976–1980	1981–1984
SR Bosna in Hercegovina	32,4 %	30,6 %	26,4 %
SR Črna Gora	11,4 %	10,8 %	9,1 %
SR Makedonija	22,9 %	21,6 %	20,2 %
SAP Kosovo	33,3 %	37,0 %	44,3 %

(Vir: B. Repe, Naša doba, Učbenik za 4. razred gimnazije, DZS, Ljubljana 1996.)

- a) Katere tri republike so prispevale sredstva v sklad federacije za razvoj manj razvitih republik in Kosova za časa druge Jugoslavije? Odgovor napiši na črte.

- b) Kateri prejemnik je bil deležen največje pomoči? Odgovor napiši na črto.

- c) Oglej si karikaturu na sliki 11 in odgovori na vprašanje.

Pomoč manj razvitim je med gospodarsko krizo v 80. letih postala velik kamen spotike in eden glavnih razlogov za razpad Jugoslavije. Z uporabo karikature na sliki 11 in preglednice 1 ugotovi, kako so v razvitejših republikah gledali na to pomoč.

Odgovor napiši na črti.

Slika 11: Karikatura Slečena Slovenija

(Vir: A. N. Kern et al., Naše stoletje, Zgodovina za 8. razred osnovne šole, Modrijan, Ljubljana 1997.)

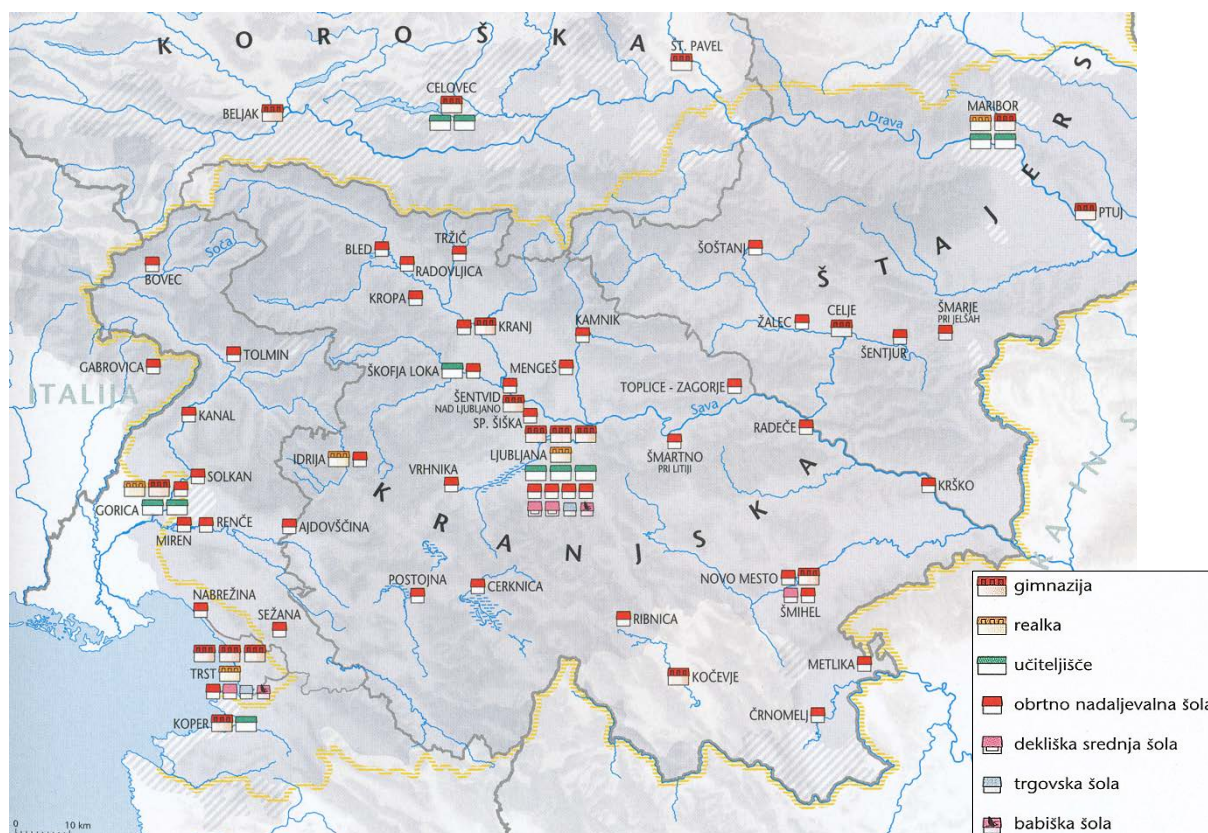
(3 točke)

Skupno število točk: 50

BARVNA PRILOGA

Slika 1: Zemljevid revolucionarnega leta 1848 v Avstriji

Slika 2: Šolstvo na Slovenskem pred prvo svetovno vojno

(Vir slike 1: S. Granda, F. Rozman, Zgodovina 3, Učbenik za tretji letnik gimnazije, DZS, Ljubljana 2001.)

(Vir slike 2: F. M. Dolinar et al., Slovenski zgodovinski atlas, Nova revija, Ljubljana 2011.)